

ВІДГУК

доктора медичних наук, професора Юрія Петровича Вдовиченко на дисертаційну роботу Удовікової Н.О. та тему «Оптимізація діагностики та тактики лікування первинної олігоменореї у дівчат-підлітків», подану на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук до спеціалізованої вченої ради Д 26.553.01 при ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології НАМН України» по спеціальності 14.01.01 – акушерство та гінекологія

Актуальність теми. На сьогоднішній день багато уваги приділяється збільшенню гінекологічної захворюваності у дівчат-підлітків, що викликає велику тривогу медичної науки та сучасного суспільства в цілому. Репродуктивна функція дорослої жінки багато в чому залежить від своєчасного і гармонійного розвитку всіх її ланок в дитинстві і в період статевого дозрівання.

Екологічна ситуація в Україні сприяє як погіршенню демографічної ситуації в країні, так і зростанню запальних захворювань статевої системи, в подальшому перебігу вагітності з ускладненням у жінок, що мали порушеннями менструальної функції з періоду пубертату, а ускладнений перинатальний період, в свою чергу, є чинником ризику виникнення багатьох мультифакторних захворювань, в тому числі, порушень менструальної функції у їх доньок, що в майбутньому веде до зниження їх репродуктивного потенціалу.

Тому актуальність робіт, спрямованих на пошук рішень даних проблем, не викликає сумніву. Особливо це стосується первинної олігоменореї у дівчат-підлітків, частота якої за останні десятиліття значно зросла.

У сучасній літературі зустрічаються лише поодинокі публікації, присвячені питанням даного порушення менструальної функції, хоча є дані про те, що своєчасна адекватна корекція первинної олігоменореї сприяє профілактиці розвитку в подальшому безпліддя, порушень перебігу вагітності та пологів, народження дитини із відхиленнями у стані здоров'я.

Труднощі в інтерпретації показників гормонального статусу у хворих на це захворювання, висока частота рецидивування затримок менструації після закінчення лікування, недооцінка ризику виникнення можливих порушень репродуктивної функції у майбутньому, недосконалість профілактичних заходів визначають необхідність оптимізації підходів до діагностики, лікування та профілактики цієї патології у дівчат-підлітків.

Саме тому дисертаційна робота Удовікової Н.О. «Оптимізація діагностики та тактики лікування первинної олігоменореї у дівчат-підлітків», метою якої є підвищення ефективності лікування дівчат-підлітків із первинною олігоменореєю на основі визначення факторів ризику, клінічних, гормональних і метаболічних особливостей шляхом розробки науково обгрунтованих лікувально-профілактичних заходів, є актуальним дослідженням.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконувалась в межах науково-дослідницьких робіт ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України» «З'ясувати патогенетичні механізми розладів менструальної функції, що виникли в перший рік її становлення, та їх вплив на подальше функціонування жіночої статеві системи» (номер державної реєстрації 0113U001066) та «Вдосконалити методи лікування дівчаток-підлітків із гіпоменструальним синдромом» (номер державної реєстрації 0116U003035).

Ступінь обгрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, що сформульовані в дисертації, їх вірогідність.

Рівень виконання роботи є високо методологічним. Чітко сформульовані мета і завдання дослідження із урахуванням невирішених питань, вказані шляхи їх реалізації. Достовірність наукових результатів, отриманих автором, не викликає сумніву, оскільки обстежена достатня кількість дівчат-підлітків, хворих на первинну олігоменорею, включаючи катамнестичні дослідження. Проведені сучасні дослідження, їх результати

науково обґрунтовані і сприяють вирішенню завдання для оцінки ефективності лікувально-профілактичних заходів у дівчат-підлітків із первинною олігоменореєю.

Статистичну обробку даних зроблено за допомогою програм сучасної медичної статистики.

Використані методики обстеження є цілком адекватними поставленій меті та завданням роботи, відповідають сучасному рівню розвитку медичної науки, що дало змогу зробити науково обґрунтовані висновки і практичні рекомендації, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Наукова новизна, теоретичне значення отриманих результатів дослідження.

На підставі комплексного обстеження дівчат-підлітків показана трансформація окремих ланок патогенетичних механізмів при збільшенні тривалості захворювання із спрямованістю на формування гіперандрогенії та СПКЯ, що є найбільш важливою науковою цінністю даної роботи.

Проведені дослідження розширили і поглибили уявлення про стан вуглеводного і ліпідного обміну у дівчат-підлітків із первинною олігоменореєю, уточнені зв'язки їх показників із рівнями статевих гормонів і величиною індексу маси тіла у хворих з даним порушенням менструальної функції, показано формування атерогенної спрямованості ліпідного спектра крові у ряду хворих вже у періоді пубертату.

Отримано нові дані про фактори ризику формування захворювання. При проведенні клініко-генеалогічного дослідження вперше встановлено, що передача патологічних ознак здійснюється не тільки по материнській, а й по батьківській і одночасно по обох лініях.

Науково обґрунтованим є удосконалення негормональної терапії дівчат-підлітків із первинною олігоменореєю, доведена ефективність удосконаленого негормонального лікувального комплексу.

Практичне значення отриманих результатів.

Значимість результатів дисертаційної роботи Удовікової Н.О. оцінюється досить високо і має багатоплановість напрямків виходів в практику.

В роботі виявлено найбільш значущі фактори ризику розвитку первинної олігоменореї, які дозволяють виділити «групи ризику» для проведення профілактичних заходів щодо виникнення даної патології.

Доведена необхідність визначення у хворих у крові рівнів глюкози, інсуліну, загального холестерину, тригліцеридів, холестерину ліпопротеїдів високої щільності і коефіцієнту атерогенності з метою профілактики порушень вуглеводного та ліпідного обмінів вже у підлітковому віці.

Автор оптимізувала спрямованість, обсяг і терміни проведення лікувальних заходів у дівчат-підлітків, запропонувала удосконалені негормональні терапевтичні комплекси для лікування хворих із первинною олігоменореєю.

Усі пропоновані автором методи доступні для практикуючих лікарів, не вимагають спеціального навчання медперсоналу, що дозволяє широко їх використовувати в практичній охороні здоров'я. Результати досліджень широко впроваджені у роботу у лікарських закладах м. Харкова, Харківської області та других областей України (Київської, Запорізької, Дніпропетровської, Вінницької, Одеської, Львівської, Сумської, Чернівецької, Полтавської областей).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, що сформульовані у дисертаційній роботі.

Представлена робота побудована за класичним стилем. Вона складається з вступу, аналітичного огляду сучасної літератури з даної проблеми, розділу «Матеріали і методи дослідження» та 4 розділів власних досліджень, аналізу і узагальнення результатів дослідження, 8 висновків, 5 практичних рекомендацій, переліку використаних джерел – 245. Дисертація викладена на 154 сторінках машинописного тексту. Текст дисертації

ілюстрований 30 рисунками та 28 таблицями (з них 2, які повністю займають площу сторінки).

Посилаючись у вступі на дані сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових джерел, автор доводить актуальність представленої проблеми, вказує на невирішені питання, щодо первинної олігоменореї, обґрунтовує необхідність подальшої розробки обраного наукового напрямку дослідження, визначає мету, завдання дисертаційної роботи, представляє зв'язок роботи з науковими програмами, висвітлює наукову новизну і практичну значимість отриманих ним результатів, обґрунтовує свій особистий внесок у виконання дисертаційної роботи, представляє дані про апробацію дисертації та публікацію отриманих ним даних.

В огляді літератури представлений детальний аналіз сучасних поглядів на фактори ризику, клінічні прояви, патогенез, підходи до діагностики та лікування порушень менструальної функції. Автором наведені дані стосовно підвищення частоти первинної олігоменореї у дівчат-підлітків, відзначені невирішені питання та основні напрямки наукового пошуку, що обумовлюють доцільність проведення представленого дослідження.

У другому розділі автором у достатньому обсязі наведені дані про розподіл обстежених осіб на групи, здійснено клініко-лабораторну оцінку досліджених пацієнтів, опис основних методів дослідження. Наведено методи дослідження гормонального профілю, ліпідного та вуглеводного обмінів, метаболічних показників. Методи досліджень, які були використані в роботі, є загально визнаними та об'єктивними. Удовікова Н.О. детально описала спеціальні методи дослідження із зазначенням лабораторій, в яких вони виконані. Дисертантом вибрані сучасні методи статистичної обробки, що є достатніми для оцінки та аналізу отриманих результатів.

У третьому розділі наведено клінічні особливості первинної олігоменореї у дівчат-підлітків в залежності від тривалості захворювання із урахуванням даних ультразвукового дослідження, перинатального та генеалогічного анамнезу хворих. Суттєву увагу приділено визначенню

частоти і характеру екстрагенітальної патології у дівчат із цим порушенням менструальної функції. Визначено фактори ризику з високими показниками інформативності і складені таблиці для прогнозування формування захворювання. Примітно, що до них увійшли як стандартні клінічні, так й анамнестичні показники. Зауважень до викладення матеріалу в розділі немає.

Розділ 4, який складається з 2 підрозділів, наведено дані результатів дослідження про стан гормонального балансу у пацієнток із первинною олігоменореєю, показано взаємозв'язки відхилень гормонального статусу с клінічними ознаками захворювання. Це підкреслює патологічний характер затримки менструації, незважаючи на те, що вона почалась в перший рік становлення менструальної функції, і необхідність її корекції в можливо ранні строки.

В розділі 5 встановлено особливості вуглеводного та ліпідного обміну в залежності від тривалості захворювання та величини індексу маси тіла. Доведено, що доцільно проводити визначення величини індексу НОМА. Показано, що у ряду хворих із збільшенням тривалості первинної олігоменореї інсулінорезистентність починає набувати патологічний характер та приводить до формування гіперандрогенії. Для раннього виявлення таких пацієнток запропоновано профілактичне визначення у них у крові рівнів глюкози, інсуліну, загального холестерину, тригліцеридів, холестерину ліпопротеїдів високої щільності і коефіцієнту.

У розділі 6 доведена ефективність комплексної негормональної терапії та доцільність її продовження не менш одного року з метою нормалізації не тільки гормонального статусу і відновлення самостійних менструацій, а й нормалізації розмірів матки і яєчників і величини індексу маси тіла.

Розділ аналізу і узагальнення результатів відображає комплексний аналіз проведених автором досліджень із підведенням підсумків роботи, на підставі чого сформульовані висновки та практичні рекомендації. Висновки логічно витікають із суті роботи, відповідають поставленим завданням, практичні рекомендації обґрунтовані і конкретні.

Автореферат чітко і повно відображає зміст дисертації, його основні положення повністю співпадають із відображеними у дисертації результатами досліджень. Зауважень до автореферату немає.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях.

За темою дисертаційної роботи опубліковано 20 наукових праць: 7 статей (5 самостійних і 2 у співавторстві), з них 6 у фахових виданнях; 13 робіт (1 у дальньому зарубіжжі) у наукових збірниках, матеріалах і тезах конференцій, конгресів та з'їздів. Отримано 1 авторське свідоцтво, 1 інновація, 1 інформаційний лист. Всі публікації відображено в авторефераті.

Недоліки дисертації та автореферату щодо їх вмісту та оформлення. Принципових зауважень до дисертації немає. Для кращого наглядного представлення результатів деякі таблиці необхідно замінити рисунками. Відзначені зауваження принципово не впливають на наукову цінність роботи та не знижують її новизну та практичну значимість.

В якості дискусії хотілось би одержати відповіді на декілька запитань:

1. Чи враховували Ви при вивченні факторів ризику наявність конфліктних ситуацій вдома чи у школі, професійні шкідливості у батьків до вагітності й у матері під час вагітності, швидку втрату ваги за короткий термін через дотримання «косметичної дієти»?
2. На Вашу думку, інсулінорезистентність у хворих з первинною олігоменореєю є фізіологічною або набуває патологічного характеру?
3. Коли, на Ваш погляд, слід проводити скасування негормональної терапії після появи менструації?

Рекомендації щодо використання результатів дисертаційного дослідження в практиці. Представлені в дисертації наукові положення, висновки та практичні рекомендації представляють як науковий, так і практичний інтерес для лікарів різних спеціальностей і можуть широко використовуватись в практичній діяльності лікарів закладів гінекологічного профілю. Ряд положень і висновків мають широкі можливості практичного

застосування в якості основи для створення додатків до діючого наказу, що регламентує обсяг обстеження та лікування дівчат-підлітків із первинною олігоменореєю.

Заклучення.

Дисертаційна робота Удовікової Н.О. на тему «Оптимізація діагностики та тактики лікування первинної олігоменореї у дівчат-підлітків» є закінченою науково-дослідною роботою, яка за обсягом проведених досліджень, науковою новизною та практичною значимістю відповідає сучасним вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів» № 567 (зі змінами), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року, а її автор заслуговує присвоєння вченого ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.01 – «акушерство та гінекологія».

Офіційний опонент

член-кореспондент НАМН України,
доктор медичних наук, професор
кафедри акушерства, гінекології та
перинатології Національної медичної
академії післядипломної освіти
ім. П.Л. Шупика МОЗ України (м.Київ)

Ю.П. Вдовиченко

вх. 3 III 2017р.